

**M/ s. Shambu Ram Natha Ram v. The Excise and Taxation Officer
(Tuli, J.)**

(16) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ 15 ਜੂਨ, 1968 ਦਾ ਹੁਕਮ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ' ਦੀ ਨਕਲ ਕਰੋ) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।*

ਐਨ. ਕੇ. ਐਸ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਜੇ UDGMET

ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ, ਜੇ.

ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼ੰਭੂ ਰਾਮ ਨਥਾ ਰਾਮ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ.

ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1970 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 408

4 ਅਗਸਤ 1970 ਈ.

ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1956 ਦਾ LXXIV)- ਧਾਰਾ 14 (vi)- ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1948 ਦਾ XLVI) - ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ (3) - "ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ" - ਕੀ "ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ" ਜਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਦੇ ਐਕਟ.

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਪਾਹ-ਬੀਜ" "ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ" ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਦੀ ਐਂਟਰੀ (3) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(vi) ਵਿੱਚ ਵੀ।, 1956, ਕਿਉਂਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਨਸਪਤੀ ਘੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਹੈ।
(ਪ? ਰਾ ਪ)

226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 14 ਜਨਵਰੀ, 1970 ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ 1,055.83 ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਐਚ ਅਰਬੰਸ ਐਲ ਅਲ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

DN R AMPAL, A SSISTANT A DVQCATE -G ENERAI (P B.), ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੰਦ ਲਈ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਉਲੀ, ਜ਼.-(1) ਇਹ ਕੁਕਮ 1970 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 407 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ—ਮੈਸਰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਫਸਰ, ਸੰਗਰੂਰ, ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 408 ਆਫ 1970—ਮੈਸਰ ਸੰਭੂ ਰਾਮ ਨਾਥ। ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਫਸਰ, ਸੰਗਰੂਰ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (vi) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।, 1956 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1948 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ (3)। ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ: -

"ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (vi) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ-

"14. ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਣਜ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ: -

(vi) ਤੇਲ-ਬੀਜ, ਭਾਵ, ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਗੈਰ-ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੀਜ, ਜਾਂ ਵਾਰਨਿਸ਼, ਸਾਬਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਲੁਬਰੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ, ਅਤਰ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

*	*	*	*	*	»
*	*	*	*	*	»

ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ (3),
1948, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-

"ਤੇਲ-ਬੀਜ, (ਮੰਗਫਲੀ ਸਮੇਤ) ਭਾਵ, ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਗੈਰ-ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੀਜ, ਜਾਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਵਾਰਨਿਸ਼, ਸਾਬਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਲੁਬਰੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਵਾਈਆਂ, ਪਰਫਿਊਮ, ਕਾਸਮੈਟਿਕਸ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚ।

ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ, ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਕਪਾਹ

ਨੂੰ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ।

(2) ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਲ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਵਪਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ

**M/ s. Shambu Ram Natha Ram v. The Excise and Taxation Officer
(Tuli, J.)**

ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਵਨਸਪਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨਿਕਾ, ਵੋਲ. 6, 1969 ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 629 :-

“ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। —ਹਾਲਾਂਕਿ

ਕਪਾਹ ਬੀਜ

ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫਸਲ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਕੁਚਲੇ ਹੋਏ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਆਮ ਔਸਤ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: 314 ਪੌਂਡ ਕੱਚਾ ਤੇਲ; 901 ਪੌਂਡ ਕੇਕ ਜਾਂ ਭੋਜਨ; 466 lb. 184 ਪੌਂਡ ਲਿੰਟਰ; ਅਤੇ 135 ਪੌਂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ।

ਤੇਲ। —ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਫਾਇੰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਡ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦਾ ਤੇਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉੱਚ-ਦਰਜੇ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਿਫਾਇੰਡ ਸੂਤੀ ਬੀਜ ਤੇਲ ਦੀ ਔਸਤ ਫੈਕਟਰੀ ਖਪਤ ਹਰ ਸਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਖਾਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਖਾਣਯੋਗ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਖਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਿਫਾਇੰਡ ਕਪਾਹ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 29 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਾਰਜਰੀਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸ਼ਾਰਟਨਿੰਗ ਵਿੱਚ; ਸਲਾਦ ਤੇਲ, ਸਲਾਦ ਡਰੈਸਿੰਗ, ਮੇਅਨੀਜ਼, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ 30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ; ਅਤੇ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਖਾਣਯੋਗ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ। ਇੱਕ "ਵਿੰਟਰਾਈਜ਼ਡ" ਕਪਾਹ ਬੀਜ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ "ਸਰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ" ਬਨਸਪਤੀ ਤੇਲ ਕਪਾਹ ਦੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਚਰਬੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਟਨਿੰਗ ਦੀ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਖਾਣਯੋਗ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਫ-ਗਰੇਡ ਤੇਲ ਅਤੇ ਸਾਬਣ ਸਟਾਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇਲ ਅਤੇ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਐਸਿਡਯੂਲੇਟਡ ਸਾਬਣ ਸਟਾਕ ਸਾਬਣ, ਲੁਬਰੀਕੈਂਟ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਰਤ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਪਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਸ਼ ਢੱਕਣ, ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਰੂਫਿੰਗ ਅਤੇ ਇੰਸੂਲੇਟਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਖ ਉਪਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਸਿਰਫ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਇੱਲੀ ਕਲੋਥ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰ., ਲਿਮਟਿਡ, (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੈਰੇ 5 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ:-

“ਜਿਹਨਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਤੇਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂੰਗਫਲੀ, ਤਿਲ, ਸਰ੍ਹੋਂ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ, ਆਪਣੇ ਕੱਚੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਨਸਪਤੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਨਸਪਤੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਮ ਤੇਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ, "ਕਪਾਹ ਬੀਜ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦ" ਬਾਰੇ ਬੋਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੇਲ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਨ: (ਏ) ਕੱਚੇ 'ਤੇਲ, ਜੋ ਕਿ ਤੇਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬੀਜ ਤੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੇਲ ਮਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਵਸਤੂ; (ਬੀ) ਰਿਫਾਇੰਡ ਤੇਲ, ਜਾਂ ਤੇਲ ਜੋ ਕਿ ਅਲਕਲੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਲੀਚ ਜਾਂ ਡੀਓਡੋਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਰ-ਗਲਾਈਸਰਾਈਡ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ (c) _____ hydro ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇਲ।”

(1) ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 791.

ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਤੇਲ ਨੂੰ ਆਮ ਤੇਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਨਾਇਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, (2), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਤੇਲ ਨੂੰ ਵਨਸਪਤੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 0 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10. ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੀਨਬੰਧੂ ਸਾਹੂ ਐਂਡ ਸੰਨਜ (3) ਵਿੱਚ, 31 ਜਨਵਰੀ, 1958 ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੰਬਰ 4(8)-ST/57, ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਇਸ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸੇਲ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਦੇ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ 15 ਮਾਰਚ 1958 ਨੂੰ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ CST-48-58 (495/14) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 54 ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਕਪਾਹ (Gessympium Harbacum) ਹੈ। ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ 18 ਮਈ, 1959 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ 2554/ਐਸਟੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 54 ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਸੂਚੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

“ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-

**M/ s. Shambu Ram Natha Ram v. The Excise and Taxation Officer
(Tuli, J.)**

ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਪਰ, ਜੇਕਰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤੇਲ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 'ਤੇਲ ਬੀਜ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—

(a) ਬਦਾਮ ਦਾ ਬੀਜ, (ਅ) ਪਿਸਤਾ ਦਾ ਬੀਜ, (c) ਖਰਬੂਜ਼ਾ ਦਾ ਬੀਜ? (d) ਤਰਬੂਜ਼ ਬੀਜ, (e) ਕੱਕੜੀ ਦਾ ਬੀਜ ਅਤੇ (f) ਕੱਦੂ ਦਾ ਬੀਜ।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੀ. ਅਨਜ਼ਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਟਸ਼ਸੀਡ ਨੂੰ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ

(2) (1970) 26 STC 42.

(3) (1969) 24 ਐਸਟੀਸੀ 233.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਈ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲਾਈ (4), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਡੀਓਲਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਮਾਲ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ (1) ਅਤੇ (3) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(vi) ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਨੁਕਤਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 5(2) (ਏ) (vi) ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ ਟਰਨਓਵਰ ਤੋਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡੀਲਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਗਿੰਨੀ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਬੀਜ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿੰਨਡ ਕਪਾਹ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਫੈਕਟਰਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਤਪਾਦ ਬਣਦੇ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ। ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਵੇਚਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖਰੀਦ ਟਰਨਓਵਰ ਤੋਂ ਉਸ ਟਰਨਓਵਰ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੁਰਦਗੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੀਤੀ ਸੀ: -

“ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਗਿੰਨੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) (ਏ) (vi) ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੋਟੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸੈਟਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 14 ਅਤੇ 15। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ 'ਘੋਸ਼ਿਤ ਵਸਤੂਆਂ', ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਘੋਸ਼ਿਤ ਮਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਆਈਟਮ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਕਪਾਹ ਗਿੰਨਡ ਜਾਂ ਅਣਗਿਣਡ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਕਾਮ ਮੋਡੀਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਗਿੰਨ ਜਾਂ ਅਣਗਿਣਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਮਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਖੁਰੀਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜਾਅ 'ਤੇ e . ਪਰ ਇਸ ਲਈ

(4) (1970) 25 ਐਸਟੀਸੀ 52.

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਹੈ ਜਾਂ ਕਪਾਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਪਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦਾ ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2)(a)(vi) ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ ਟਰਨਓਵਰ ਤੋਂ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡੀਲਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਗਏ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 5(2)(a)(vi) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਟੌਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿੰਨਡ ਕਪਾਹ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 (ii) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਤੇਲ ਬੀਜ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ (3) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਨੂੰ ਮਾਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ , ਨਾ ਕਿ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ "ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 15(a) ਜਾਂ (b)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ। "ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦਾ ਬੀਜ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਐਮਵੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ ¹ ਯੂਨਿਏਬ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ *C' ਵਿੱਚ <=ntrv (3) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਧਾਰਾ (vi)

(3) ਰਾਜ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਜੇ.ਐਸ. ਰਾਜਿਆਣਾ, ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ., ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਹੈ , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂੰਗਫਲੀ ਨੂੰ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਬੀਜ. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਲ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇੰਦੌਰ ਬਨਾਮ ਬਖਤ ਰਾਏ ਐਡ ਕੰਪਨੀ (6) ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਟੈਸਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫਲ ਜਾਂ ਬੀਜ,

**M/ s. Shambu Ram Natha Ram v. The Excise and Taxation Officer
(Tuli, J.)**

ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਨੂੰ 'ਤੇਲ-ਬੀਜ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਨਸਪਤੀ ਘੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਐਸ. ਕੰਨੱਪਾ ਮੁਦਲੀਆਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

" ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ (7), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1959 ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਆਈਟਮ 6(ਏ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀਅਲ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਕੀਤਾ। ਮੈਸੂਰ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਨਾਰੀਅਲ ਨੂੰ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਵਜੋਂ ਫੜਿਆ ਹੈ।

(4) ਆਉ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ (3) ਵੱਲ ਮੁੜੀਏ। ਉਸ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਦਾ ਤੇਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਸਥਿਰ ਤੇਲ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਨਸਪਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਦਾ ਤੇਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ, ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵਨਸਪਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ "ਜਾਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੀ¹ ਅਨਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਦੀ ਐਂਟਰੀ (3) ਵਿੱਚ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਕਪਾਹ-ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(5) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਹਨ ਜੋ P¹ ਅਨਜਾਬ ਐਕਟ ਦੇ Schedule 'C' ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ਼ (3) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(5) (1967) 19 ਐਸਟੀਸੀ 489.

(6) (1966) 18 ਐਸਟੀਸੀ 285.

(7) (1968) 21 STC 41.

ਕਿਉਂਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਨਸਪਤੀ ਘੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਵ ਕਪਾਹ-ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ-ਬੀਜ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਕਪਾਹ-ਬੀਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼-ਮੁਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿੰਦੂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ, ਜੇ,

ਤੇਲੂ ਰਾਮ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਰਗ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1967 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 222.

7 ਅਗਸਤ 1970 ਈ.

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਅਰਬਨ ਰੈਟ ਰਿਸਟ੍ਰਿਕਸ਼ਨ ਐਕਟ (1949 ਦਾ III) — ਧਾਰਾ 13(2) (ii), (ਬੀ)- ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ— ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ “ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦੁਕਾਨ ਜਨਰਲ ਸਟੋਰ”—ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਕੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮਕਾਨ-ਮਾਲਕ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) (ii) (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:- (ਏ) ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ii) ਐਕਟ ਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇੰਨਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਉਸ ਮਕਸਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਨ; (ਬੀ) ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵ ਮਿਸਜ਼ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ, ਗੈਰ-ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਵੇਗੀ; (c) ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਅਹਾਤੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਕੀ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਸਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇੱਕ

**M/ s. Shambu Ram Natha Ram v. The Excise and Taxation Officer
(Tuli, J.)**

ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ; (d) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਹੈ